

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณตำรวจกับความคาดหวังของประชาชน

พระเมธาวิณัยรส (สุเทพ)¹

บทนำ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมองเห็นว่า งานตำรวจเป็นงานที่ทำด้วยความรู้ ความสามารถ และความกล้าหาญ เพราะต้องใช้ไหวพริบพร้อมทั้งปฏิภาณในการทำงานและต้องเสี่ยงภัยอันตรายตลอดเวลา นอกจากนั้นตำรวจยังต้องเป็นบุคคลที่มีความทรหด อุตุน เป็นเลิศอีกด้วยจึงจัดทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ตำรวจจะทำงานที่หาคนมาทำได้แสนลำบากเช่นนี้แต่ก็ยากเหมือนกันที่จะหาคนเข้าใจการทำงานและวิถีชีวิตของตำรวจได้อย่างลึกซึ้งและถูกต้อง ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานของตำรวจจึงมักจะต้องมีกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ มากมายมาทำการควบคุมและตรวจสอบ เช่น กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และวินัย ตำรวจที่เคร่งครัดในทุกระดับ นอกจากนั้นหลักสูตรฝึกอบรมต่าง ๆ ที่ใช้ฝึกอบรมตำรวจก็ล้วนแต่หนักหนาสาหัสเพื่อทดสอบสมรรถภาพและมีการประเมินผลที่เข้มข้นตลอดเวลา ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทำให้ตำรวจมีคุณสมบัติเป็นที่เชื่อถือ เป็นที่รัก และเป็นที่ไว้วางใจได้อย่างสนิทใจของประชาชนและผู้บังคับบัญชานั่นเอง

การดำเนินการต่าง ๆ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติและประชาชนอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น การรักษาความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวนสอบสวน การควบคุมแหล่งอบายมุข การให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ แก่ประชาชน ดังนั้น เพื่อการบรรลุผลสำเร็จจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเฉพาะเป็นกรณีพิเศษ นอกเหนือจากมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และปฏิภาณไหวพริบแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีจริยธรรม วิธีการดำเนินชีวิต และความประพฤติส่วนตัวดีด้วย

เนื่องจากการเป็นผู้มีความประพฤติที่ดีนั้นเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพื่อมุ่งเข้าสู่การเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ที่ดีได้อย่างแท้จริง (กรมตำรวจ, 2525, หน้า 1) ทั้งนี้เพราะว่า ข้าราชการตำรวจมีภารกิจในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจจึงมีความใกล้ชิดกับประชาชน อีกทั้งเป็นความหวังและเป็นที่พึ่งที่คาดหวังของประชาชนยามเมื่อมีเหตุร้ายเกิดขึ้น ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจึงจำเป็นต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินชีวิตประจำวัน (พล.ต.ท. สมคิด บุญถนอม, 2553, หน้า ข) การที่ข้าราชการตำรวจมีภารกิจในการดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจเช่นนี้จึงทำให้ตำรวจเป็นที่พึ่งสำคัญของประชาชนในด้านการอำนวยความสะดวกและ

¹ป.ธ.4, Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ยุติธรรม ดังนั้น ข้าราชการตำรวจจึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณให้สมกับที่ประชาชนคาดหวังในตัวของท่านด้วย

สภาพสังคมกับความคาดหวังของประชาชน

สังคมในปัจจุบันมีปัญหามากมายทั้งปัญหาอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อนขึ้น ปัญหาสังคมซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่ต่างคนต่างอยู่มากขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจที่ค่าครองชีพสูงขึ้นทำให้คนในสังคมต้องดิ้นรนทำงานให้มากขึ้นเพื่อจะได้มีเงินมากพอที่จะใช้จ่ายใช้สอย หรือแม้กระทั่งปัญหาทางการเมืองที่คนในสังคมปัจจุบันตื่นตัวทางการเมืองกันมากขึ้นจนมีการกล่าวถึงการเมืองภาคประชาชน ถึงแม้สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปมากมายเพียงใดก็ตาม ตำรวจก็ยังคงเป็นความคาดหวังที่จะเป็นที่พึ่งยามเมื่อเกิดเหตุร้ายของสังคมอยู่อย่างนั้นเช่นเดิม โดยประชาชนจะมีความคาดหวังว่า ตำรวจจะสามารถป้องกันไม่ให้มีอาชญากรรมเกิดขึ้นและมีความคาดหวังว่า เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้ว ตำรวจก็จะสามารถจับกุมคนร้ายได้ ประชาชนมีความคาดหวังแม้กระทั่งว่า ทรัพย์สินที่ขโมยหรือถูกโจรกรรมไปตำรวจก็จะสามารถนำกลับมาคืนให้ได้ แม้ในความเป็นจริงจะมีเพียงบางคนเท่านั้นที่สมหวังแต่อีกหลาย ๆ คนต้องผิดหวังเพราะเหตุปัจจัยหลายอย่างอะไรก็ได้แล้วแต่ เมื่อตำรวจ คือ ความหวังและเป็นที่คาดหวังว่าจะเป็นที่พักพิงได้ของประชาชนอย่างนี้ ตำรวจก็ต้องไม่ทำให้ประชาชนผิดหวัง อนึ่ง คำพูดเช่นนี้พูดง่ายแต่จะทำได้อย่างที่มีการพูดหรือไม่ นั่นแหละ คือ ประเด็นที่อาจจะกลายเป็นปัญหาได้ทั้งที่อาจจะกลายเป็นปัญหาแก่ตำรวจผู้เป็นที่คาดหวังของประชาชนเอง หรือแม้แต่อาจจะกลายเป็นปัญหาของประชาชนผู้คาดหวังในตัวตำรวจเองด้วยก็ได้

จะอย่างไรให้ตำรวจเป็นได้ตามที่ประชาชนคาดหวัง

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจวิพากษ์อย่างมากว่าไม่เป็นธรรม เมื่อพิจารณาการทำหน้าที่ของตำรวจจะพบว่า เมื่อขาดคุณธรรมย่อมบกพร่องและก่อให้เกิดการวิพากษ์ในทางไม่ดีได้ แต่ถ้ามียุทธธรรมการวิพากษ์ดังกล่าวจะหมดสิ้น ดังนั้น ตำรวจจึงต้องทำหน้าที่ดังต่อไปนี้ของตนด้วยคุณธรรมเสมอ คือ

1) การป้องกัน (Prevention)

เพื่อป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นโดยปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรุกด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น งานสายตรวจ ออกตรวจป้องกันภัย งานสืบสวนหาข่าว งานตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งจะมีลักษณะ ดังนี้

1.1 การป้องกันอาชญากรรม เป็นมาตรการปกป้องคุ้มครองสวัสดิการให้แก่ประชาชนก่อนที่จะเกิดเหตุร้ายจะเกิดขึ้น ป้องกันมิให้บุคคลหรือองค์กรใดกระทำความผิดกฎหมาย ป้องกันการก่ออาชญากรรมที่สร้างความเดือดร้อน ความเสียหายแก่ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

1.2 การป้องกันความเสียหาย เป็นการป้องกันความเสียหายหรือความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นแก่ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน ทั้งที่เกิดจากการกระทำหรือไม่ใช่การกระทำของมนุษย์โดยเจตนาหรือไม่เจตนา เช่น การป้องกันอุบัติเหตุจากงานจราจร จากสายไฟฟ้าชำรุด จากฝาท่อแตกชำรุดในทางสัญจร จากต้นไม้ที่ล้มกีดขวางทางสัญจร เป็นต้น บางกรณีตำรวจอาจต้องเข้าไปช่วยแก้ไขหรือบรรเทาเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นโดยตรง เช่น สัตว์ร้ายหรือผู้มีพิษเข้าบ้าน หรือบางที่อาจจะต้องทำการติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาแก้ไขดำเนินการแทน

2) การปราบปราม (Suppression)

เป็นหน้าที่ภายหลังจากมีเหตุร้ายหรืออาชญากรรมเกิดขึ้นแล้วในการติดตามจับตัวคนร้ายบรรเทาความเดือดร้อนเสียหายหรือผลร้ายที่เกิดขึ้นซึ่งการปราบปรามทำได้หลายวิธี เช่น การเข้าระงับเหตุทะเลาะวิวาทเล็กน้อยก่อนที่จะลุกลามไปมาก หรือติดตามสืบสวนสอบสวนเพื่อนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วมากเพียงใด ก็จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นกับความศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจได้มากเพียงนั้น และจะสามารถสร้างความอุ่นใจให้เกิดแก่ประชาชนได้มากขึ้นเช่นเดียวกัน

3) ค้ำครองสิทธิของบุคคล (Protection)

เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของบุคคลใด ๆ มิให้ถูกละเมิดด้วยการเข้าไประงับยับยั้งการกระทำที่ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือสร้างความเดือดร้อน ความเสียหาย หรือความรำคาญให้เกิดขึ้นโดยการเปิดวิทยุเสียงดัง การเผาหญ้าหรือขยะริมทางที่ประชาชนใช้สัญจร หรือมีการกระทำอื่นใดที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่คนอื่นในสังคมหรือชุมชนได้

4) การให้บริการ (Service)

เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องให้บริการแก่ประชาชน การให้บริการนี้ถือเป็นสิ่งส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้ได้ผลดีสามารถลดเงื่อนไขที่เป็นสาเหตุที่อาจก่อให้เกิดอาชญากรรมหรือเหตุร้ายหรือความเดือดร้อนเสียหายได้ทั้งในทางตรงและทางอ้อม เช่น การบริการหรือแจ้งข่าวการจราจร การบริการฝากบ้านกับตำรวจเมื่อประชาชนไม่อยู่บ้าน การตอบปัญหาความเดือดร้อนทางโทรศัพท์ เป็นต้น (กองบังคับการวิชาการ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2551, หน้า 23 - 24)

อนึ่ง เพื่อให้การไม่ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นของตำรวจเป็นไปโดยถูกต้องและสอดคล้องกับข้อกฎหมาย ดังนั้น ในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 จึงมีการกำหนดอำนาจ หน้าที่ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตำรวจให้ครอบคลุมโดยกำหนดให้ภารกิจใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่โดยตรง หรือเป็นงานที่ตำรวจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพก็โอนให้หน่วยราชการอื่น หรือภาคเอกชนรับไปดำเนินการโดยเร็วซึ่งการทำให้เช่นนี้จะให้ตำรวจมีเวลาเหลือมากพอสำหรับการเข้าไปดูแลแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนซึ่งถือว่าเป็นภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2547, หน้า 86)

นอกจากนี้ยังได้มีการกระจายอำนาจโดยให้มีการจัดระเบียบราชการในสำนักงานตำรวจแห่งชาติใหม่ ดังนี้

1. สำนักงานผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติดูแลรับผิดชอบ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจ และหน้าที่ในการกำหนดแนวทางและแผนปฏิบัติราชการต่าง ๆ ที่เป็นนโยบายปกติในการปฏิบัติราชการประจำปี

2. กองบัญชาการ ผู้บัญชาการเปรียบเสมือนผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติในการบริหารงานของกองบัญชาการต่าง ๆ โดยได้รับมอบอำนาจจากส่วนกลางมากขึ้น ด้วยเหตุนี้หากมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งใด หรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องใดให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้บัญชาการ

หน่วยต่าง ๆ จะมีอำนาจเช่นเดียวกันโดยเฉพาะเรื่องการบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือนของตำรวจในการบังคับบัญชาให้ผู้บัญชาการหน่วยต่าง ๆ มีอำนาจพิจารณาดำเนินการเอง จะช่วยให้การปฏิบัติราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัว และมีความเป็นอิสระมากขึ้นโดยเฉพาะการกำหนดนโยบาย แผนงานโครงการ และมาตรการที่จะสนองตอบต่อปัญหาอาชญากรรมตลอดจนความต้องการอันหลากหลายและความทุกข์เดือดร้อนของประชาชน

นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยจะทำหน้าที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) มีหน้าที่กำหนดนโยบายบริหารราชการตำรวจ และกำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ปฏิบัติไปตามนโยบาย ระเบียบแบบแผน มติคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลข้าราชการตำรวจ (กต.ตร.) ที่มีประชาชนที่อยู่อาศัยในแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกหรือแต่งตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจสอบและติดตามประเมินผล การปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เรื่องนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตรวจสอบ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น

อนึ่ง คุณธรรม ค่านิยม อุดมคติ จริยธรรม และจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดให้เป็นกรอบสำหรับตำรวจทุกคนต้องยึดถือและปฏิบัติตาม อนึ่ง คำว่า “คุณธรรม” คือ สภาพคุณงามความดี” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, หน้า 253) ตำราบางเล่มให้ความหมายคุณธรรมว่า คุณธรรม หมายถึง ความดี ความงาม ที่เกิดขึ้นในจิตใจด้วยการฝึกตนเองหรือที่ประพฤติปฏิบัติสั่งสมมาเป็นเวลานาน ผู้ที่มีคุณธรรม คือ ผู้ที่มีความดี มีความงามเป็นตัวคอยกำกับให้ตนประพฤติชอบและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่ไม่ดีไม่เหมาะสม มีความหวังให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าหวังให้เป็นประโยชน์ส่วนตน ดังนั้น คุณธรรมจึงเป็นบ่อเกิดของจริยธรรมหรือความประพฤติที่ดีงามและพึงปรารถนาของสังคม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันได้พระราชทานหลักคุณธรรมไว้สำหรับคนในชาติยึดถือเพื่อความเป็นคนดีตามสถานะของตน ตำรวจสามารถน้อมนำหลักคุณธรรมนี้มาใช้ในการดำเนินชีวิตได้และเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ให้สมกับการเป็นตำรวจที่ดีของประชาชน หลักคุณธรรมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบันได้พระราชทานนั้นมี 4 ประการ ดังนี้

1. การรักษาความสัตย์และความจริงใจต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
2. การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ ความดีนั้น
3. การอดทน อดกลั้น และอดออม โดยที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใดก็ตาม

ได้ก็ตาม

4. การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

ค่านิยมที่ดีของตำรวจ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการรณรงค์ให้ข้าราชการตำรวจยึดถือและปฏิบัติตามค่านิยมที่ดีของตำรวจ 5 ประการ ตามที่รัฐบาลได้ประกาศไว้ ดังนี้

1. พึ่งตนเองและขยันหมั่นเพียร
2. ประหยัดและอดออม
3. การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
4. การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมของศาสนา
5. การมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ข้าราชการตำรวจเป็นกลไกอันหนึ่งของรัฐ ดังนั้น จึงควรที่จะได้รับการปลูกฝังและบ่มเพาะเรื่องจริยธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ คือ :

1. ข้าราชการตำรวจต้อง เคารพ ศรัทธา และยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยมีหน้าที่ที่จะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1.1 จงรัก รักดี และเทิดทูนพระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระรัชทายาท โดยจะไม่ยอมให้ผู้ใดล่วงละเมิด

1.2 สนับสนุนการเมืองในระบอบประชาธิปไตยด้วยศรัทธา มีความเป็นกลางทางการเมือง ไม่เป็นผู้บริหารหรือกรรมการพรรคการเมือง และไม่กระทำการอันใดที่อาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่พรรคการเมือง หรือผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น

2. ข้าราชการตำรวจต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และตามกฎหมายอื่นโดยเคร่งครัดและต้องไม่เลือกปฏิบัติ

3. ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการ ประชาชน ชุมชน และประเทศชาติเป็นสำคัญโดยจะต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

3.1 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น รอบคอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายเท่าที่จักทำได้

3.2 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ขยัน หมั่นเพียร เสียสละ ใช้ปฏิภาณไหวพริบ ความกล้าหาญ และความอดทน ในการปฏิบัติหน้าที่นั้น

3.3 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ความเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ ไม่หลีกเลี่ยง หรือปิดความรับผิดชอบอันเป็นหน้าที่ของตนโดยเด็ดขาด

3.4 ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า โดยระมัดระวัง มิให้เสียหายหรือสิ้นเปลืองเยี่ยงวิญญูชนจะพึงปฏิบัติต่อทรัพย์สินของตนเอง

3.5 รักษาความลับของทางราชการและความลับที่ได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือจากประชาชนผู้มาติดต่อราชการ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยเพื่อประโยชน์ในกระบวนการยุติธรรม หรือการตรวจสอบตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ กำหนดไว้ว่าให้กระทำได้

4. ข้าราชการตำรวจต้องมีจิตสำนึกของความเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์เพื่อให้ประชาชนศรัทธาและเชื่อมั่นโดยต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

4.1 มีท่าทีเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์อันดี และมีความสุภาพอ่อนโยนต่อประชาชนผู้รับบริการ รวมทั้งให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และไม่เลือกปฏิบัติ

4.2 ปฏิบัติตนให้เป็นที่ยึดถือและไว้วางใจได้ของประชาชน ไม่เบียดเบียน ไม่แสดงกริยาหรือท่าทางไม่สุภาพหรือไม่ให้เกียรติ รวมทั้งไม่ใช้ถ้อยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดุหมั่น หรือเหยียดหยามประชาชน

4.3 เอื้อเฟื้อ สงเคราะห์ และช่วยเหลือประชาชนเมื่ออยู่ในฐานะที่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือหรือประสบเคราะห์จากอุบัติเหตุ การละเมิดกฎหมาย หรือภัยอื่น ๆ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้กระทำความผิดกฎหมายหรือไม่

4.4 ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วย ข้อมูลข่าวสารของทางราชการอย่างเคร่งครัด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนที่ร้องขอ ต้องดำเนินการด้วยความรวดเร็วไม่ถ่วงเวลาให้เนิ่นช้า และไม่ให้ข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จแก่ประชาชน

ข้าราชการตำรวจต้องหมั่นศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันโลกทันเหตุการณ์ และมีความชำนาญการในงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมทั้งต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบธรรมเนียมการปฏิบัติของส่วนราชการในกระบวนการยุติธรรม เช่น ฝ่ายอัยการ ศาล ราชทัณฑ์ และกระทรวง ทบวง กรมอื่น ที่เกี่ยวข้องทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบของตน เพื่อสามารถประสานงานได้อย่างกลมกลืนแนบเนียน และเป็นประโยชน์ต่อราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

5. ข้าราชการตำรวจต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและยึดมั่นในศีลธรรม โดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเหนือประโยชน์ส่วนตนโดยต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

5.1 ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ของตน แสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนหรือผู้อื่น

5.2 ไม่ใช้ตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ หรือไม่ยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่ง อำนาจ หน้าที่ของตน ไปในทางจงใจหรือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้ดุลพินิจหรือการกระทำของข้าราชการตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น อันเป็นผลให้การตัดสินใจ การใช้ดุลพินิจ หรือการกระทำของผู้นั้นสูญเสียความเที่ยงธรรมและยุติธรรม

5.3 ไม่รับของขวัญนอกเหนือจากโอกาสและกาลตามประเพณีนิยม และของขวัญนั้น ต้องมีมูลค่าตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติประกาศกำหนด

5.4 ไม่ใช้เวลาราชการหรือทรัพย์สินของราชการเพื่อธุรกิจหรือประโยชน์ส่วนตน

5.5 ไม่ประกอบอาชีพเสริมซึ่งมีลักษณะเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน หรือเป็นการขัดกัน ระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมดำรงชีวิตส่วนตัวไม่ให้เกิดมลทินหมองต่อตำแหน่งหน้าที่ ไม่ทำผิดกฎหมายแม้เห็นว่า เป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่หมกมุ่นในอบายมุขทั้งหลาย ไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และใช้จ่ายประหยัดตามฐานะของตน

6. ข้าราชการตำรวจต้องภาคภูมิใจในวิชาชีพ กล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามเพื่อเกียรติศักดิ์ และศักดิ์ศรีของความเป็นตำรวจโดยต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

6.1 ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด

6.2 ไม่สั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติการณ์ในสิ่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อคุณธรรมและศีลธรรม

6.3 ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ตนรู้หรือควรจะรู้ว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในการนี้ให้ทักท้วงเป็นลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาผู้สั่งไม่เลียงกฎหมาย ใช้หรือแนะนำให้ใช้ช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือทำให้สูญเสียความเป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรม

7. ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

7.1 ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาและที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชาได้

7.2 หมั่นอบรมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ยึดถือปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณ และว่ากล่าวตักเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยจิตเมตตา และให้ความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่

7.3 ปกครองบังคับบัญชาด้วยหลักการและเหตุผลที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมยอมรับฟังความคิดเห็น และไม่ฝักใฝ่ความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยเด็ดขาด

7.4 ใช้หลักคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนอย่างเคร่งครัด และปราศจากความลำเอียงใด ๆ

8. ในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการตำรวจต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

8.1 เคารพ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

8.2 รักษาวินัยและความสามัคคีในหมู่คณะ

8.3 ปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานด้วยความสุภาพมีน้ำใจ รักใคร่ สามานฉันท์ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานด้วยดี

8.4 อุทิศตนเอง ไม่หลีกเลี่ยงหรือเกี่ยงงาน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติหน้าที่โดยยึดความสำเร็จของงาน และชื่อเสียงของหน่วยเป็นที่ตั้ง

อุดมคติของตำรวจ

เมื่อปี พ.ศ. 2498 สมัยที่ พลตำรวจเอกเผ่า ศรียานนท์ ขึ้นเป็นอธิบดีกรมตำรวจได้มีการบัญญัติอุดมคติของตำรวจไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. เคารพเอื้อเฟื้อต่อหน้าที่

ตำรวจเป็นข้าราชการที่ทำงานแทนพระมหากษัตริย์และทำงานให้ประชาชนจะต้องมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและจะต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน สร้างความสามัคคีปรองดองกันเป็นหมู่คณะ ร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดถือวัตถุประสงค์ส่วนรวมของหน่วยงานเป็นหลัก ไม่อิจฉาริษยา หรือ

สร้างปัญหาแก่ฝ่ายตรงกันข้าม พยายามเสริมสร้างพัฒนางานทั้งในหน้าที่ความรับผิดชอบและของหน่วยงานให้ดีขึ้นอยู่อย่างเสมอต้นเสมอปลาย

2. กรุณาปรานีต่อประชาชน

ตำรวจอยู่กับประชาชน ดังนั้น จึงต้องได้ใจประชาชน เป็นข้าราชการตำรวจต้องมีคุณธรรม พิจารณาเห็นว่า ไม่ว่าผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากผลในทางคดีในฐานะ ผู้เสียหาย หรือผู้ต้องหา หรือมีผู้บาดเจ็บจากการเกิดอุบัติเหตุใด ๆ เช่น รถยนต์ชน ถูกยิงที่แขน พิจารณาเห็นว่าบุคคลใดมีจิตใจไม่ปกติต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ ปฏิบัติต่อพวกเขาเหล่านั้นเหมือนญาติพี่น้องของตน เปรียบการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต้องทำตัวให้เหมือนเรือลอยเพราะน้ำและอะไรที่ทำให้เรือจมได้ก็คือน้ำเช่นเดียวกัน เรือลอยเพราะน้ำรองรับและน้ำอีกเช่นเดียวกันที่ทำให้เรือจม การฉ้อฉลเป็นเช่นเดียวกันกับการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่ต้องทำงานสัมผัสกับประชาชน ตำรวจจะอยู่ได้ก็เพราะประชาชนรัก ถ้าประชาชนไม่รักหรือรังเกียจเสียแล้ว ตำรวจก็อยู่ไม่ได้นี่คือคติหรือแนวทางที่เตือนว่า ทุกคนต้องอยู่ในน้ำให้ได้ ถ้าทำตัวลอยอยู่น้ำคือคอยกับน้ำไม่รู้เรื่อง รอคูเอะประเดี๋ยวน้ำมันจะทำเรือให้ล่มจมลง *พระนางซุสึไทเฮา* ทรงเป็นผู้ประทานสิ่งนี้ไว้ให้เป็นคติเตือนใจนักบริหาร นักปกครอง และผู้นำทั่วไป

3. อดทนต่อความเจ็บใจ

ธรรมชาติของมนุษย์โดยปกติจะยอมอดทนต่อคนที่มีความสูงกว่าเพราะเป็นผู้ใหญ่น้อย จะยอมอดทนต่อคนที่มีความเสมอกันเพราะเป็นคู่แข่งกัน แต่ใครก็ตามที่สามารถอดทนต่อคนที่ด้อยต่ำกว่าตนเองได้ เขาผู้นั้นย่อมถือได้ว่าเป็นยอดมนุษย์ การอดทนต่อความเจ็บใจถ้าใครทนได้จะเป็นคนวิเศษแต่ใครที่ไม่ยอมอดทนจะลำบาก โดยเฉพาะข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติงานผูกพันเกี่ยวข้องกับประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา บางครั้งก็เกิดความกระทบกระทั่งไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ขวสารต่าง ๆ ถูกบิดเบือนให้เข้าใจผิดทั้งโดยเจตนาและโดยไม่เจตนา ทำให้ประชาชนและข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ มองข้าราชการตำรวจไปในทางที่ไม่ดีงาม ถ้าปล่อยให้ภาพของข้าราชการตำรวจเป็นไปอย่างนี้โดยมิได้มีการแก้ไข เรื่องเหล่านี้ก็ย่อมจะนำความเสื่อมเสียมาสู่วงการตำรวจได้ จึงถือเป็นหน้าที่ของข้าราชการตำรวจทุกคนที่จะต้องประพฤติ ปฏิบัติตนให้ดีงามเพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจ และสร้างความรู้สึที่ดีต่อประชาชนและส่วนรวม หากมีการปฏิบัติกรอย่างนี้ ตำรวจจะได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนทุกภาคส่วนตามมาเป็นรางวัลอย่างแน่นอน

4. ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก

ข้าราชการตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ต้องอดทน ต้องขยันหมั่นเพียร ต้องใช้ภูมิลำเนาพรึบ ต้องมีความมานะพยายามจนกว่างานจะสำเร็จ และต้องพึงระลึกไว้เสมอว่า หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนั้นไม่ว่าหน้าที่ใดก็ตาม ย่อมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและน่าภาคภูมิใจ ดังนั้น จึงต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่เพื่อให้สมกับเกียรติที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้กระทำงานนั้น

5. ไม่มักมากในลาภผล

ตำรวจมีภารกิจตามหน้าที่เป็นที่ยอมรับว่า นักหนาสาหัสและยากเย็นแสนเข็ญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นงานที่ต้องควบคุมตนเอง ต้องไม่มักมากในลาภผล ต้องไม่อ่อนไหวต่อความโลภ ต้องทำตนให้มีเกียรติและเสียสละ ดังนั้น จึงต้องระมัดระวังอย่าให้ตกไปอยู่ในฐานะที่ประชาชนคนหนึ่งคนใดจะมาหวังสิทธิพิเศษจากข้าราชการตำรวจได้ เช่น การรับของขวัญของกำนัลหรือรับสิทธิพิเศษจากประชาชนไม่ว่าจะเป็นของมีค่าหรือสินน้ำใจเล็ก ๆ น้อย ๆ เพราะการกระทำเหล่านี้อาจจะถูกมองไปในแง่ที่บุญคุณต่อกัน รักใคร่ชอบพอกันอันอาจจะชักนำไปสู่ปฏิบัติราชการนอกหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติการทำงานหน้าที่ได้

6. มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน

ตำรวจต้องคำนึงถึงประชาชนเป็นหลักตัวเองเป็นรอง เคารพและรักษาสีทธิ เสรีภาพของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญและตามกฎหมายโดยเคร่งครัด ต้องคุ้มครองป้องกันชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งการให้บริการในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่เลือกแหล่งกำเนิด ศาสนา ลัทธิ หรือฐานะ ต้องปฏิบัติต่อประชาชนเยี่ยงมิตร และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกคน

7. ดำรงตนในยุติธรรม

ตำรวจทุกคนจงอย่านึกว่า ตัวเองคือความยุติธรรม ต้องยึดกฎหมายเป็นเครื่องมือที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมให้แก่ทุกคนตามความเหมาะสม ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหาตัวผู้กระทำผิด และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะพิสูจน์ หรือฟ้องร้องผู้กระทำผิด การดำเนินการดังกล่าวถือว่าเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งต้องปฏิบัติงานสัมพันธ์ด้วยการ ศาล และราชทัณฑ์ จึงต้องมีความสามารถรู้งานระเบียบแบบธรรมเนียม นิยมการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทุกสาขา สามารถประสานกับฝ่ายอื่น ๆ ดังกล่าวข้างต้นได้อย่างกลมกลืน แนบเนียน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในการสืบสวน และการพิจารณาคดีแก่ประชาชนไม่ก่อให้เกิดการผิดพลาดในการพิจารณาลงโทษ หรือการใช้ตัวบทกฎหมายผิดพลาด หรือปล่อยให้มีการกลั่นแกล้งใส่ความกันอันเป็นหลักที่สำคัญในการควบคุมกระบวนการยุติธรรมที่จะไม่ให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอย่างเด็ดขาด

8. กระทำการใดด้วยปัญญา

ทุกเรื่องที่ตำรวจทำหรือดำเนินการและที่เกี่ยวข้อง ขอให้ใช้ความจริงจริง อย่าใช้สัญชาติญาณ อย่าเดา หรือใช้ปฏิภาณเอาตัวรอดไปวัน ๆ ดังนั้น ตำรวจต้องคำนึงถึงขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับ และคำสั่งของผู้บังคับบัญชาได้ให้ไว้ ต้องไม่กระทำการใดเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ ต้องไม่เป็นผู้ฝ่าฝืนหรือปฏิบัติผิดกฎหมายเสียเอง ต้องไม่ข่มเหงรังแกประชาชน โดยใช้อำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ ถึงแม้ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้กระทำผิดก็ให้ดำเนินการไปตามพยานหลักฐานและขั้นตอนของกฎหมายอย่างตรงไปตรงมา

9. รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต

ตำรวจจะดำเนินการกระทำการใด ๆ ก็แล้วแต่ สมควรต้องถามตัวเองเสมอว่า สิ่งที่จะกระทำนี้

1. ถูกต้อง หมายความว่า ถูกกับความจริงหรือไม่
2. ถูกทาง หมายความว่า ถูกกับระเบียบประเพณีที่พึงปฏิบัติหรือไม่

3. อุทธรณ หมายถึงความว่า หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาว่าเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างไร

ถ้าไม่ถูกต้อง ไม่ถูกต้องทาง และไม่ถูกต้องธรรม ทำลงไปเมื่อใด ผลของมันก็จะแสดงออกเมื่อนั้นตัวอย่างข้าราชการตำรวจที่ทำงานให้นักการเมืองทั้งที่รู้ว่าผิดก็ยังบอกว่าถูกต้อง พอต่อมาตอนหลังถูก ป.ป.ช. ตรวจสอบพบว่าผิด ก็ต้องรับโทษด้วยข้อหาคอร์รัปชั่น ชีวิตมนุษย์ก็เหมือนตัว W จะขึ้น ๆ ลง ๆ เพราะฉะนั้นจึงอย่าประมาทเด็ดขาด ดังนั้น ตำรวจก่อนจะกระทำการใด ๆ จะต้องสติทุกครั้ง เพราะสติจะช่วยให้ป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้และช่วยให้รอดพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยไม่คาดคิดในทุกสถานการณ์

อุดมคติตำรวจโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อที่ 2 และข้อที่ 5 ย่อมจะสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของตำรวจ ดังนั้น ตำรวจไม่พียงนำอำนาจมาปฏิบัติภารกิจใด ๆ ต่อประชาชน คือ ตำรวจควรประกอบด้วยความรู้ ความกล้าหาญ และทำการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญของไทยที่ได้บัญญัติไว้ เพราะถ้าขาดอุดมคติเสียแล้ว ตำรวจก็จะเปรียบเสมือนประจักษ์ร่างกายที่ไร้ศีรษะ แต่ถ้ามีอุดมคติแล้วมีได้นำไปปฏิบัติก็เปรียบดั่งผู้ทพพลภาพที่ขาดดวงตาสำหรับนำทาง

สิ่งสำคัญที่ทำให้ตำรวจยึดถือระเบียบปฏิบัติ

เพื่อให้อุดมคติของตำรวจได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงขอเสนอแนวทางเพื่อการปฏิบัติตามอุดมคติของตำรวจทั้ง 9 ประการ ผ่านกระบวนการดังต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง อำนาจหน้าที่ของตำรวจในการจับกุม การตรวจค้น การสอบสวน ตำรวจต้องทำให้ผู้ต้องหาจำนนต่อหลักฐาน หรือใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่พร้อมจะพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิด หรือผู้ต้องหาจำเลยในศาล

2. ด้านความยุติธรรม หมายถึง ตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหา สืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานข้อเท็จจริงและกฎหมายแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเสนอความเห็นต่ออัยการฟ้องต่อศาลพิจารณาพิพากษาคดีต้องทำด้วยความเป็นธรรมและยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย

3. การใช้กำลังและอาวุธ หมายถึง ตำรวจต้องพยายามยับยั้งการใช้กำลังรุนแรงไว้ให้เป็นมาตรการสุดท้าย เมื่อไม่อาจแสวงหามาตรการอื่นมาใช้ให้ได้ผลสำเร็จ แม้กระนั้นการใช้กำลังก็ต้องคำนึงถึงพลติกรรมแห่งคดีเพราะตำรวจต้องไม่ใช้กำลังรุนแรงเกินกว่าเหตุโดยเฉพาะอาวุธร้ายแรงเพราะเป็นการปฏิบัติต่อประชาชนไม่ใช่ปฏิบัติต่อข้าศึก

4. ความร่วมมือของประชาชน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่บนแนวคิดที่ว่า ตำรวจคือประชาชน ประชาชนคือตำรวจ และตำรวจไม่ใช่นายของประชาชน แต่เป็นผู้พิทักษ์คุ้มครองประชาชน การปฏิบัติหน้าที่บนแนวคิดที่ว่านี้จะก่อให้เกิดความศรัทธาและความร่วมมือของประชาชนอย่างเต็มใจ สิ่งนี้ถือว่าเป็นหัวใจของความสำเร็จในงานของตำรวจ

ตำรวจสามารถปฏิบัติตามอุดมคติของตำรวจได้ทั้ง 9 ประการโดยปฏิบัติการผ่านหลักการหรือแนวทางทั้ง 4 ประการดังกล่าวมานี้ได้

จรรยาบรรณของตำรวจ

1. ตำรวจเป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายและควบคุมกติกาสังคมจึงต้องสำนึกในการให้บริการประชาชนด้านอำนวยความยุติธรรม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่น และศรัทธา โดยต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

1.1 อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการร้องทุกข์ กล่าวโทษ ขออนุญาต ขอข้อมูลข่าวสาร หรือติดต่อราชการอื่น ด้วยความเต็มใจ เป็นมิตร ไม่เลือกปฏิบัติ และรวดเร็ว เพื่อไม่ให้ประชาชนเสียสิทธิหรือเสรีภาพตามกฎหมาย

1.2 สุภาพ อ่อนน้อม และให้เกียรติประชาชนเพื่อให้เกิดความน่าเคารพยำเกรงไม่ใช่อภัยคำ กริยา หรือท่าทาง ที่มีลักษณะหยาบคาย ดุหมั่น หรือเหยียดหยามประชาชน

1.3 ขณะที่อยู่ในเครื่องแบบหรือนอกเครื่องแบบ ต้องดำรงตนให้อยู่ในสภาพพร้อมและเหมาะสมแก่การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความน่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ

1.4 พกพาอาวุธตามระเบียบแบบแผน ไม่จับหรือถืออาวุธ หรือเล็งอาวุธไปยังบุคคลโดยปราศจากเหตุอันสมควร

1.5 พกพาเอกสารหรือตราประจำตัว และแสดงเอกสารหรือตราประจำตัวได้ทันทีเมื่อมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งร้องขอ

2. เมื่อเข้าจับกุมหรือระงับการกระทำความผิด ตำรวจต้องยึดถือและปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัดโดยต้องประพฤติปฏิบัติดังนี้

2.1 แสดงถึงการอุทิศตนและจิตใจให้แก่การปฏิบัติหน้าที่อย่างกล้าหาญและมีสติปัญญา

2.2 ยืนหยัดเจตนารมณ์ในการรักษากฎหมายให้ถึงที่สุดไม่ประนีประนอม ผ่อนปรน หรือละเลยการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ให้ระลึกไว้เสมอว่า การใช้กฎหมายจะต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมด้วย

2.3 ไม่ใช้มาตรการรุนแรงเว้นแต่การใช้มาตรการปกติแล้วไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยได้

3. ข้าราชการตำรวจต้องตระหนักว่า การใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง เป็นมาตรการที่รุนแรงที่สุด ข้าราชการตำรวจอาจใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรงได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นภายใต้กรอบของกฎหมาย หรือป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน หรือเมื่อผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องสงสัยใช้อาวุธต่อสู้ขัดขวางจับกุม หรือเพื่อช่วยบุคคลอื่นที่อยู่ในอันตรายต่อชีวิต เมื่อมีการใช้อาวุธ กำลัง หรือความรุนแรง ไม่ว่าจะ มีผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตหรือไม่ ตำรวจต้องรายงานเป็นหนังสือหรือลายลักษณ์อักษรต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบแบบแผนทันที

4. ในการรวบรวมพยานหลักฐาน การสืบสวนสอบสวน การสอบปากคำ หรือการซักถามผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมาย ผู้เสียหาย ผู้รู้เห็นเหตุการณ์ หรือบุคคลอื่น ตำรวจต้องแสดงความเป็นมืออาชีพโดยใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการตำรวจ รวมทั้งใช้ปฏิภาณไหวพริบและสติปัญญา เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงและอ้างไว้ซึ่งความยุติธรรมโดยต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

4.1 ไม่ทำการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

4.2 ไม่ใช้ จ้าง วาน หรือยุยงส่งเสริม หรือปล่อยปละละเลยให้มีการทารุณหรือทารุณกรรมต่อบุคคล หรือต่อบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลนั้น

4.3 ไม่กระทำการข่มขู่หรือรังควาน หรือไม่ใช้อำนาจที่มีชอบ หรือแนะนำเลื่อมสอนบุคคลให้การด้วยถ้อยคำอันเป็นเท็จหรือปรักปรำผู้อื่น

4.4 ไม่กักขังหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลที่ยังไม่ได้ถูกจับกุมตามกฎหมายเพื่อการสอบปากคำ

4.5 ไม่ใช้อำนาจที่มีชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน

5. ตำรวจต้องควบคุมดูแลบุคคลที่อยู่ในความควบคุมของตนตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและมีมนุษยธรรมโดยต้องประพฤติปฏิบัติ ดังนี้

5.1 ไม่ผ่อนปรนให้บุคคลมีสิทธิหรือได้ประโยชน์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผน

5.2 ไม่รบกวนการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลกับทนายความตามสิทธิแห่งกฎหมาย

5.3 จัดให้บุคคลได้รับการรักษาพยาบาลหรือการดูแลทางการแพทย์ตามสมควรแก่กรณี เมื่อบุคคลนั้นมีอาการเจ็บป่วยหรือร้องขอ

5.4 ไม่ควบคุมเด็กและเยาวชนร่วมกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ หรือไม่คุมขังผู้หญิงร่วมกับผู้ชาย เว้นแต่เป็นกรณีที่มีกฎหมายและระเบียบแบบแผนอนุญาต

6. ข้อมูลข่าวสารที่ตำรวจได้มาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือจากการปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องรักษาข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นความลับอย่างเคร่งครัดเพราะอาจเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์หรือชื่อเสียงของบุคคล หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษทั้งต่อผู้เสียหายหรือผู้กระทำความผิด จะเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ต่อเมื่อมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์ในราชการตำรวจที่ชอบด้วยกฎหมายหรือเพื่อการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

สรุป

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า ถ้าตำรวจทำหน้าที่ของตนที่ล่อแหลมต่อการทุจริตได้อย่างสุจริต ย่อมเป็นสิ่งที่ดีเพราะจะช่วยผดุงความเป็นธรรมให้มีอยู่ในสังคมได้ซึ่งนั่นคือความคาดหวังของประชาชนและสังคมโดยรวมทั้งหมด ด้วยเหตุนี้คุณธรรม ค่านิยม อุดมคติ จริยธรรม และจรรยาบรรณจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดไว้ให้เป็นกรอบสำหรับตำรวจทุกคนยึดถือปฏิบัติและคาดหวังว่า หากตำรวจกระทำได้ ตำรวจคงจะได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น นึกคิดว่า เครื่องมือที่กล่าวมานี้เป็นเครื่องมือที่ดี หากตำรวจทุกคนปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ คงเชื่อได้อย่างดีว่า สิ่งดี ๆ และภาพลักษณ์ที่ดีก็จะเกิดขึ้นแก่วงการตำรวจตามที่ผู้รับผิดชอบทั้งหลายต้องการ

ดังนั้น จึงอยากสรุปโดยขอร้องให้ตำรวจทั้งหลายนึกไว้เสมอว่า ตำรวจทุกคนคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ภารกิจ หน้าที่ เกียรติยศ และชื่อเสียงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ ภารกิจ หน้าที่ เกียรติยศ และชื่อเสียงของตำรวจทุกคน โปรดจำไว้ว่า ตำรวจได้แบกเอาสำนักงานตำรวจแห่งชาติไปด้วยทุกที่ ตำรวจคนใดทำไม่ดี คนจะด่าตำรวจซึ่งเท่ากับสำนักงานตำรวจแห่งชาติถูกด่าด้วย ผู้บังคับบัญชาคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ใต้บังคับบัญชาคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพราะฉะนั้น เมื่อมีคนด่าตำรวจก็เท่ากับตำรวจทุกคนทุกระดับถูกด่ากันไปหมด

หากตำรวจทุกคนคิดได้อย่างนี้ก็ไม่ควรทำให้คนด่าได้ และถ้าตำรวจทุกคนรักองค์กรคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การที่จะทำอะไรก็ควรคิดถึงองค์กรให้มาก นอกจากการรักองค์กรดังกล่าวแล้วสิ่งที่ตำรวจจะต้องรักให้มากอีก คือ ประชาชนเพราะถ้าตำรวจรักประชาชน การกระทำเพื่อประชาชนก็จะเกิดขึ้น ประชาชนก็จะรักตำรวจตอบแทน และนั่น คือ วิธีของการเป็นตำรวจมืออาชีพที่มีจิตวิญญาณของตำรวจอย่างแท้จริง สัมกับความคาดหวังของประชาชนที่อยากได้และอยากเห็นตำรวจอันเป็นที่รักของเขาเป็นเช่นนั้น

.....

หมายเหตุ :

บทความนี้ผู้เขียนได้ดัดแปลงมาจากเรื่อง “ตำรวจกับความคาดหวังของประชาชน” ของสนง. ตำรวจแห่งชาติขออนุโมทนาแก่เจ้าของเรื่องด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ตำรวจ, กรม. (2525). การกำหนดโครงสร้างจริยธรรมและวิธีการเสริมสร้างจริยธรรมตำรวจ คำสั่งกรมตำรวจ ที่ 1388/2525. กรุงเทพมหานคร : กรมตำรวจ.
- ตำรวจแห่งชาติ, สำนักงาน. (2547). พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ..
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัท นานมี จำกัด.
- โรงเรียนนายร้อยตำรวจ. (2551). พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ พ.ศ. 2551. นครปฐม : โรงพิมพ์ชวนชม.
- สมคิด บุญถนอม, พล ต.ท. (2553). คู่มือแนวทางการปฏิบัติตามกฎของ ก.ตร. ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ พ.ศ. 2553 (แก้ไขตามกฎหมาย ก.ตร. ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานจเรตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.